

‘39° a l’ombra’: temperatura ideal que s’universalitza

BRIAN WAITE / GETTY

ANNA BALLBONA

Enguany coincideixen dues reedicions d’obres d’Antònia Vicens (Santanyí, 1941) altament significatives: la primera novel·la, *39° a l’ombra* (Leonard Muntaner), i el primer llibre de poemes, *Lovely* (Jardins de Samarcanda). Les dues obres es porten una diferència de 41 anys. En la formació del riquíssim univers literari de Vicens primer va ser la narrativa. I després la poesia, que apareix fa una dècada en tromba, a través del magnetisme i l’excel·lent acollida dels seus poemaris, que han rebut un grapat de reconeixements. Per als qui arribem a l’obra de Vicens per la banda dels versos –a vegades crec que és bo fer saber la posició des d’on es mira una obra–, la reedició de *39° a l’ombra*, 51 anys després de la seva publicació, és una magnífica oportunitat per encalçar la seva narrativa. I per fer-ho,

ja els ho avanço, per la porta gran. No és fútil que se la consideri la seva *opera prima*.

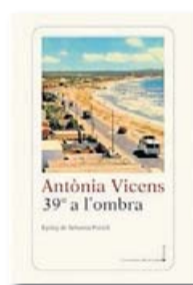
Mig segle més tard, sura la pregunta de si la novel·la està massa agafada al seu temps o si ara ens resulta una arengada d’ulls inerts. Res d’això ocorre. Etiquetada en el seu moment com un retrat de les primeres falles i esvorancs de l’explotació turística –que en realitat comporta moltes més explotacions– i de la discriminació de gènere –que també en són moltes més–, una nova lectura serveix per comprovar que va molt més enllà. Sebastià Portell, en un complet i ajustat postfaci que situa perfectament l’obra, reivindicava la necessitat d’una relectura actual, a la llum d’autores i teòriques com Marta Segarra, Duras, Yourcenar, Butler, Woolf o Preciado.

De la mà de la Miquela, la protagonista de *39° a l’ombra* (una noia ingènua, indefensa i vulnerable, incompleta –es diu a si mateixa– que treballa en una botiga de souve-

nirs), transitem per un univers viu i asfixiant alhora, on s’estenen ferotges relacions de poder, on l’aparent víctima també pot ser botxí. Els personatges s’apleguen al voltant de la botiga, el bar de n’Andreu i l’hotel El Galió (hotel clivellat d’explotacions i corrupteles), llocs circumstancials, també fets a trossos, on aquests infeliços encarnen de manera més o menys terrible i aguda la misèria moral de l’època. El rerefons són els silencis de la Guerra Civil i de la Segona Guerra Mundial, la castració emocional i ètica que arriba a tots els racons. Fins i tot a les festes que creen el miratge de poder-se deslliurar de les subjugacions, quan resulta el contrari.

Vicens traça amb bistrú i esmolat les ferides d’aquestes relacions de poder que ho amaren tot: la feina, el sexe, el matrimoni, els somnis, les creences, la religió, la seguretat i la pròpia fragilitat... El rol mutilador de l’Església i de l’explotació laboral s’ensenya des d’una quotidianitat que, per sibil·lina, resulta encara més virulenta i desesperada. La força de l’oralitat i l’espontaneïtat treballada avancen –ara ho sabem– imatges captivadorament i anguniosament poètiques. La precisió –i la incisió– amb què l’autora dibuixa la misèria moral universalitza el fris de personatges més o menys estrafets i aquest tros de la costa mallorquina de Cala d’Or. I fa que la temperatura del llibre –canvi climàtic a part– sigui ideal.

La novel·la va obtenir el premi Sant Jordi del 1967 i, per a alguns crítics, va inaugurar allò que van anomenar Generació dels Setanta, encara que hagi pres formes tan disperses. Al llarg dels anys ha tingut diverses reedicions. La d’ara és més que oportuna perquè, a més, invita a replantejar conflictes que ens ressonen en el present. Hi ha un moment, ple de candor i neguit, que la Miquela exclama: “A tothom que passés li hauria cridat, per favor, que tingués paciència amb mi i m’escoltés”. Facin el favor. ♦♦

39° A L'OMBRA
ANTÒNIA VICENS
LEONARD MUNTANER
191 PÀG. / 16 €

OBRO FIL

TINA VALLÈS

“S’hi ha d’anar”

Hi ha una mena d’actes que et fan dir aquesta frase: presentacions, inauguracions, festes que apleguen el sector editorial al voltant de copes, canapès i discursos i que serveixen per “deixar-se veure”. El gremi del llibre va així: la gent ha de saber que encara existeixes i no hi ha res millor que veure’t en carn i ossos, amb una cervesa a la mà, l’abric plegat al braç i unes molles de torrada amb foie condecorant la camisa. Et passaràs la nit responent que sí amb entusiasme a la pregunta “Estàs escrivint?” L’endemà et lleves amb tot de correus pendents de converses que van quedar a mitges, i l’editora que feia temps que no et passava feina et proposarà una traducció perquè et va veure ahir (això ha d’anar acompanyat del currículum adequat, però si no t’hagués vist hauria passat l’encàrrec a algú altre que tingués més present). Vas a festes per fer memòria de tu mateixa.

Divendres passat vaig anar a la inauguració d’una exposició del suplement *La Lettura del Corriere della Sera*, a la Triennale de Milà, i com que no hi coneixia ningú tret de les meves editores vaig poder observar els moviments de la gent. “Aquí hi ha tot el sector editorial milanès; tothom vol sortir a *La Lettura*, tothom vol esgarapar uns segons de conversa amb Antonio Troiano”, em van explicar. De seguida vaig localitzar el tal Troiano, cap de Cultura del *Corriere*, un senyor que ja es veia que remenava les cireres, enmig d’un eixam de persones que semblava que fessin cua.

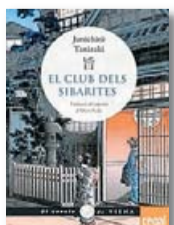
Quan em va tocar el torn, Troiano em va dedicar tot just 60 segons, fins que un senyor amb jersei de xandall, texans i vambes (a Milà no us podeu imaginar com desentona això) ens va interrompre per ensenyar-nos el seu passaport nord-americà: ell també es deia Troiano, Mark Troiano.

Durant aquells 60 segons, Troiano –l’Antonio, no el Mark– va tenir temps d’ensabonar-me, presentar-me la filla que parlava castellà gràcies a un nòvio extremeny, demanar-me un exemplar del meu llibre per a ella i elogiar Barcelona. Jo li vaig elogiar Milà, el castellà de la filla i la meravellosa exposició que no havia vist encara i em vaig espolsar unes molles de parmesà amb la mà lliure, perquè amb l’altra sostenia una copa de lambrusco, l’abric, la bufanda i un llibret de Montale que m’havien regalat a l’entrada. L’endemà vaig escriure a les editores per recordar-los que enviessin un exemplar del meu llibre a la filla del Troiano que no duia xandall, per fer-los memòria de mi mateixa de manera encriptada. ♦♦

L’APARADOR

ARA

FICCIO

El club dels sibarites
J. TANIZAKI
Cercle de Viena

Després de *Retrat de Shunkin*, Albert Nolla tradueix aquest relat sobre la recerca dels plaers i el preu que estem disposats a pagar per satisfer-los. Cinc aristòcrates es reuneixen per degustar plats exquisits, però un d’ells, el comte G., està disposat a tot per descobrir nous sabors.

ASSAIG

Marc de guerra
JUDITH BUTLER
Angle Editorial

Una de les intel·lectuals més influents d’avui reflexiona sobre el paper que juguen els mitjans de comunicació en els contextos de guerra i analitza com es determinen quines vides mereixen ser plorades i quines no, denunciant una visió etnocentrista occidental que deshumanitza l’altre.

FICCIO

La mà esquerra...
URSULA K. LE GUIN
Raig Verd

Publicada el 1969 i traduïda al català per Blanca Busquets, aquest clàssic de K. Le Guin tracta temes com la desigualtat de gènere, l’abús de poder i la manipulació mediàtica. L’obra, que presenta un conflicte entre civilitzacions galàctiques, reflexiona sobre la supervivència i les relacions.